

A Study of Srinakharinwirot University's 20-Year Strategic Policy and Executive Perspectives for Developing the Physical and Landscape Master Plan in Alignment with Sustainable Development Goals Toward an Inclusive and Equitable Society:

A Case Study of Srinakharinwirot University, Prasarnmit Campus

**การศึกษานโยบายแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และแนวคิดความต้องการของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาแผนแม่บททางกายภาพและภูมิทัศน์ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค
กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร**

Suebsai Sangwachirapiban

Interior Design, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

สืบสาย แสงวชิรภิบาล¹

วิชาเอกการออกแบบภายใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

suebsais@g.swu.ac.th

Prin Meesupya*

Interior Design, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

ปริณ มีทรัพย์²*

วิชาเอกการออกแบบภายใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

prinm@g.swu.ac.th

Sudniran Phetcharat

Department of Civil and Environmental Engineering, Faculty of Engineering, Srinakharinwirot University

สุदनรินทร์ เพชรรัตน์³

ภาควิชาวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

sudniran@g.swu.ac.th

Kittikoon Rungruang

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

กิตติคุณ รุ่งเรือง⁴

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ kittikoo@g.swu.ac.th

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

² อาจารย์ ดร. (Corresponding Author)

³ รองศาสตราจารย์ ดร.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.

*** Corresponding Author**

Received : 2025-07-21

Revised : 2025-10-01

Accepted : 2025-10-31

Abstract

This research is part of the project “*Guidelines for the Development of Physical and Landscape Master Plans in Alignment with the Sustainable Development Goals (SDGs) to Create an Inclusive and Equitable Society: A Case Study of Srinakharinwirot University (Prasarnmit)*”. The study aims to analyze development strategies through literature review and in-depth interviews with 39 university and faculty executives to propose policy-based design approaches aligned with the University’s 20-Year Strategic Plan (2022–2040) under the frameworks of the Sustainable Development Goals (SDGs) and the Bio-Circular-Green (BCG) Economy.

The findings reveal that Srinakharinwirot University has the potential to develop into a “Green, Digital, and Smart University” by integrating clean energy use, comprehensive waste management, and the design of flexible green and multi-purpose spaces that support both academic and community activities. The application of digital technologies such as Smart Energy Management Systems and Green Data Platforms enhances energy efficiency and resource management, aligning with the Sustainable Campus Guidelines (SCG) and Sustainable Building Guidelines (SBG). In terms of equality and accessibility, the University emphasizes the Universal Design (UD) approach to ensure inclusivity for all users, including persons with disabilities and diverse gender identities, while also providing scholarships for students with economic limitations to foster an “equitable and inclusive academic community.” Additionally, the Human-Centric Design principle has been applied to create healthy, innovation-driven learning environments. The study recommends developing a 5–10-year master plan that integrates SDG, BCG, SCG, and SBG frameworks into university management practices. It further suggests establishing a *Smart and Sustainable Campus Committee* to oversee implementation and defining measurable Key Performance Indicators (KPIs) related to environmental and sustainability goals. These initiatives will position Srinakharinwirot University as a model institution that advances sustainability, equity, and digital innovation in higher education.

Keywords: Green University, 20-Year strategy, Srinakharinwirot University, sustainability, equity

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “แนวทางการพัฒนาแผนแม่บททางกายภาพและภูมิทัศน์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางพัฒนาเชิงนโยบายจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารมหาวิทยาลัยและคณะรวม 39 ราย โดยมุ่งสู่การจัดทำแผนแม่บทที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2565–2580) ภายใต้กรอบแนวคิด SDGs และ BCG Economy

ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยมีศักยภาพในการพัฒนาเป็น “Green Digital and Smart University” ผ่านการใช้พลังงานสะอาด การบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร และการออกแบบพื้นที่สีเขียวและพื้นที่อเนกประสงค์ที่ยืดหยุ่นรองรับกิจกรรมทางวิชาการและชุมชนโดยรอบ การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Smart Energy Management System และ Green Data Platform ช่วยลดการใช้พลังงานจากฟอสซิล และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง SCG (Sustainable Campus Guidelines) และ SBG (Sustainable Building Guidelines) ด้านความเท่าเทียมมหาวิทยาลัยส่งเสริมแนวคิด Universal Design เพื่อให้ทุกกลุ่มผู้ใช้เข้าถึงพื้นที่ได้อย่างเท่าเทียม รวมถึงการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้าง “สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค” นอกจากนี้ Human-Centric Design ยังถูกนำมาใช้ในการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ที่ส่งเสริมสุขภาวะและนวัตกรรม ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเสนอให้มหาวิทยาลัยจัดทำแผนแม่บทระยะ 5–10 ปี ที่บูรณาการแนวคิด SDG, BCG, SCG และ SBG อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมจัดตั้งคณะทำงานด้าน Smart and Sustainable Campus และกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสู่ต้นแบบสถาบันอุดมศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยความยั่งยืน ความเสมอภาค และนวัตกรรมดิจิทัลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยสีเขียว ยุทธศาสตร์ 20 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ความยั่งยืน เท่าเทียม

บทนำ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2492 จากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ก่อนยกระดับเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. 2496 และจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พ.ศ. 2517 โดยมีพันธกิจด้านการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายใต้ปรัชญา “การศึกษา คือความเจริญงอกงาม” (Education is Growth) (Office of the President, 2022) ปัจจุบันมีวิทยาเขตหลัก 2 แห่ง คือประสานมิตรและองครักษ์ รองรับนิสิตกว่า 25,000 คนต่อปี โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2565–2580) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่ การยกระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเสริมสร้างสมรรถนะองค์กร และการขยายพันธกิจเพื่อสังคม โดยมีเป้าหมายสำคัญในการก้าวสู่การเป็น “มหาวิทยาลัยสีเขียวและยั่งยืน” (sustainable green university) พื้นที่วิทยาเขตประสานมิตรมีขนาด 104 ไร่ ได้รับการจัดสรรเป็นโซนการเรียนรู้และพื้นที่สาธารณะ เพื่อรองรับการใช้งานของชุมชนภายในมหาวิทยาลัยอย่างทั่วถึง จากการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มหาวิทยาลัยผู้วิจัยพบเห็นปัญหาของมหาวิทยาลัยที่ไม่มีแผนแม่บททางกายภาพ แนวคิดการจัดทำแผนแม่บททางกายภาพและภูมิทัศน์จึงมีบทบาทสำคัญสำหรับเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนิสิต บุคลากร มศว ตลอดจนการออกแบบที่คำนึงถึงหลัก “อารยสถาปัตย์” (Universal Design) เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ได้เท่าเทียมโดยไม่จำกัดด้านร่างกาย/เพศสภาวะ การพัฒนาแผนแม่บททางกายภาพของมหาวิทยาลัยภายใต้นโยบาย “สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค” จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ 4 มิติหลัก ได้แก่

มิติด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถสร้างมูลค่าและเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจ โดยไม่กระทบต่อชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม

มิติด้านสังคมอย่างยั่งยืน ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำผ่านแนวทางการออกแบบเพื่อความเสมอภาค และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรและปลอดภัยสำหรับทุกกลุ่ม

มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติ เลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการออกแบบที่คำนึงถึงการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า

มิติด้านสุขภาวะ เพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในมหาวิทยาลัย ส่งเสริมการลดใช้พลังงาน พร้อมผลักดันมหาวิทยาลัยให้เป็นต้นแบบของสังคมคาร์บอนต่ำ (low carbon society)

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งตั้งอยู่ในใจกลางเมืองมีความสามารถในการสร้างสภาพสังคมมหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยงการออกแบบ และวางแผนพัฒนาพื้นที่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำเป็นต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปี และเป้าหมาย SDGs โดยต้องประสานองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาวะ ให้เกิดสมดุลในระยะยาว แนวคิดหลักที่มหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายในการเลือกใช้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ 20 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นพื้นฐานสำคัญของมหาวิทยาลัยที่ต้องการปรับปรุงให้สามารถก้าวทันระบบแนวคิดของโลกให้ทันภายใน 20 ปี โดยเน้นการพัฒนาส่วนสำคัญหลัก 3 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้นำทางการศึกษา การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงและยึดหลักธรรมาภิบาล การขยายพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม มหาวิทยาลัยต้องเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และพัฒนากายภาพเชิงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบรรลุเป้าหมายให้ใช้งานได้อย่างทั่วถึง หากแต่ด้วยแนวคิดดังกล่าวปัจจุบันกลับพบว่า **มหาวิทยาลัยยังไม่มีเตรียมพื้นที่ทางกายภาพและแผนแม่บทที่เป็นระบบ** ที่จะรองรับแนวคิดและนโยบายยุทธศาสตร์ 20 ปี ทั้งในด้านมิติเศรษฐกิจ มิติทางสังคม มิติทางทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อม และมิติทางสุขภาวะ ทำให้ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความต้องการเชิงนโยบาย และความต้องการเพื่อปรับปรุงพื้นที่แผนแม่บทมหาวิทยาลัย บทความวิจัยนี้มีเป้าหมายในการศึกษานโยบายผ่านกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารระดับคณะ และผู้อำนวยการหน่วยงาน เพื่อรวบรวมแนวคิดการออกแบบเชิงกายภาพและภูมิทัศน์ ที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนสู่ “สังคมแห่งโอกาส” อย่างเป็นรูปธรรม ขอสืบจากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงนโยบายของการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบไปปรับใช้ในการออกแบบปรับปรุง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร บทความวิจัยนี้เป็นบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเพื่อศึกษาและหาข้อค้นพบก่อนนำไปออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “การศึกษาแนวทางการพัฒนา แผนแม่บททางกายภาพและภูมิทัศน์ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)”

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดนโยบายการศึกษาตามยุทธศาสตร์ 20 ปี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศึกษาแนวคิดและความต้องการของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในการปรับปรุงแผนแม่บทมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษานโยบายและแนวคิดตามยุทธศาสตร์ 20 ปีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสอบถามผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อค้นหาข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ บทความวิจัยฉบับนี้ยังไม่เสนอแนวทางการออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อม แต่เน้นการนำเสนอผลการศึกษาและข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ของกลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพียงเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาเพื่อทำการออกแบบยังขาดการศึกษาข้อมูลของกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ (ทุพพลภาพ) และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ โดยจะมีปรากฏอยู่ในเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์การดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เศรษฐกิจชีวภาพ หมุนเวียน สีเขียว (BCG Economy) และแนวคิดการพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) การศึกษาเอกสารยุทธศาสตร์ 20 ปี จึงทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนมุมมองเชิงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติจริงในระดับองค์กร โดยต้องการทราบประเด็นหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. **ทิศทางการพัฒนาในภาพรวม** ว่ามหาวิทยาลัยมีแผนจะก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำทางวิชาการ และการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างไร
2. **ความเชื่อมโยงกับนโยบายระดับชาติและสากล** เช่น การบรรลุ SDGs การพัฒนา BCG และการเป็น Green University
3. **ช่องว่างหรือตัวท้าทาย** ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนโยบายที่วางไว้กับการปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบเชิงนโยบายและแผนแม่บททางกายภาพในอนาคต

ขอบเขตของเอกสารที่ศึกษา ได้แก่

แผนยุทธศาสตร์ 20 ปีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2565–2580) ซึ่งเป็นเอกสารหลักในการกำหนดทิศทาง

เอกสารนโยบายและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผน BCG Economy

กรอบการพัฒนาสากล ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และแนวทางการจัดอันดับ Green University Ranking

งานวิจัยและบทความวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนามหาวิทยาลัยยั่งยืนทั้งในและต่างประเทศ การศึกษาข้อมูลเอกสารทั้งหมดนี้จึงเป็นขั้นตอนสำคัญ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถมองเห็นภาพรวมทั้งในระดับนโยบาย และเชิงปฏิบัติ และสามารถนำไปสู่การออกแบบแนวทางการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารระดับคณะ และผู้อำนวยการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่ต้องการทราบดังนี้:-

- มุมมองและทิศทางการบริหารจัดการของผู้บริหารต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะยาว
- การนำแนวคิด *SDGs*, *BCG Economy*, และ *Green University* มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนแม่บททางกายภาพในระดับมหาวิทยาลัยและคณะ
- แนวทางการบูรณาการนโยบายกับการปฏิบัติจริงในระดับหน่วยงานของมหาวิทยาลัย

โดยการสัมภาษณ์มีจำนวนผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 9 คน ผู้บริหารระดับคณะและผู้อำนวยการ จำนวน 30 คน ดังนี้

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 1 คน
2. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน
3. รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและทรัพยากรบุคคล จำนวน 1 คน
4. รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร จำนวน 1 คน
5. รองอธิการบดีฝ่ายองค์กรและพัฒนากายภาพ จำนวน 1 คน
6. รองอธิการบดีฝ่ายวินัยและกฎหมาย จำนวน 1 คน
7. รองอธิการบดีฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคม จำนวน 1 คน
8. รองอธิการบดีฝ่ายการคลังและทรัพย์สิน จำนวน 1 คน
9. รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต จำนวน 1 คน
10. คณบดีคณะแพทยศาสตร์
11. คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์
12. คณบดีคณะเภสัชศาสตร์
13. คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
14. คณบดีคณะกายภาพบำบัด
15. คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
16. คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์
17. คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
18. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
19. คณบดีคณะสังคมศาสตร์
20. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

21. คณะบดีคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม
22. คณะบดีคณะพลศึกษา
23. คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
24. คณะบดีคณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร
25. คณะบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
26. คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
27. คณะบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม
28. คณะบดีวิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
29. คณะบดีวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย
30. คณะบดีวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน
31. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
32. ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ
33. ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย
34. ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง
35. ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
36. ผู้อำนวยการสำนักคอมพิวเตอร์
37. ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
38. ผู้อำนวยการสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา
39. ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัย ภายใต้นโยบายยุทธศาสตร์ 20 ปี ในเชิงนโยบายเพื่อนำไปพัฒนาแผนแม่บทต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2565–2580) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสีเขียว และแนวคิด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2565–2580) เพื่อยึดจากแผนยุทธศาสตร์ 15 ปีเดิมที่สิ้นสุดในปี พ.ศ. 2567 อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แผนดังกล่าวพัฒนาขึ้นเพื่อสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแนวนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมุ่งวางรากฐานการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่นสามารถรับมือกับความท้าทายในระดับโลกและระดับประเทศ (Strategy and Planning Office, 2021) มหาวิทยาลัยมีแนวทางหลักในการจัดทำแผนดังนี้

- ทบทวนและปรับปรุง แผนยุทธศาสตร์เดิมให้ทันสมัยและเหมาะสมกับพลวัตโลก
- บูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติและ SDGs เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ภายใต้แนวคิดการใช้เครื่องมือ แนวทางการพัฒนาวิทยาเขตยั่งยืน Sustainable Campus Guidelines: SCG และแนวทางการพัฒนาอาคารยั่งยืน Sustainable Building Guidelines: SBG

- กำหนดแผนปฏิบัติการ ทั้งในระดับรายปีและแผน 5 ปี (3 ระยะ : 2566–2570, 2571–2575, 2576–2580)
- จัดทำแผนแม่บทเฉพาะด้าน เช่น มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ แผนด้านกายภาพสีเขียว แผนด้านการเงิน และ

พันธกิจเพื่อสังคม

จากหลักการดังกล่าว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความมุ่งมั่นที่จะให้แผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 20 ปี เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับมหาวิทยาลัยที่สามารถตอบสนองต่อบริบทโลกยุคใหม่ เสริมสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ และเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ได้รับการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในระยะยาวของมหาวิทยาลัย โดยออกแบบให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาระดับประเทศและระดับโลก ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้แผนสามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยได้จัดทำแผนปฏิบัติการในหลากหลายช่วงเวลา รวมทั้งยังมีแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว คือสถาบันอุดมศึกษาที่บูรณาการความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และการสร้างจิตสำนึกด้านความยั่งยืนให้กับบุคลากรและชุมชน (Areeya Jirathananuwat, 2025)

การพัฒนามหาวิทยาลัยต้องการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และแนวทางการสร้างมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและบุคลากร โดยมีเรื่องในการพัฒนาแนวคิด 2 ชั้น คือแนวทางการพัฒนาวิทยาเขตยั่งยืน (Sustainable Campus Guidelines: SCG) และแนวทางการพัฒนาอาคารยั่งยืน (Sustainable Building Guidelines: SBG) โดย SCG หมายถึง แนวทางการจัดการและพัฒนามหาวิทยาลัยในทุกมิติให้มีความยั่งยืน โดยมีความครอบคลุมถึง สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการบริหารจัดการ เพื่อเป็นกรอบการวางแผนและออกแบบทางกายภาพของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับ SDG เช่น การออกแบบระบบทางเดินและพื้นที่สาธารณะให้รองรับการใช้งานของทุกคน (Universal Design) การจัดโซนพื้นที่สีเขียวและพื้นที่กิจกรรมเพื่อสุขภาพ การติดตั้งระบบพลังงานทดแทน เช่น Solar Roof หรือระบบรีไซเคิลน้ำฝน การบริหารจัดการขยะ และคาร์บอนฟุตพริ้นต์ภายในมหาวิทยาลัย เป็นต้น (Preecha Aregarot, 2024) ต่อมาในส่วนเครื่องมือการพัฒนา SBG หมายถึง การมุ่งเน้นการพัฒนาอาคาร โดยเป็นการพัฒนารายละเอียดของอาคารให้มีความยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบาย SDG และมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) เช่น การออกแบบอาคารที่ลดการใช้พลังงาน (passive design) การเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly materials) การติดตั้งเทคโนโลยีเพื่อการจัดการพลังงาน เช่น Smart sensor, Solar cell, การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) เป็นต้น (Penpim Phuangsuwan, 2023)

กล่าวคือ แนวคิด SCG และ SBG เป็นเครื่องมือสนับสนุนที่ช่วยให้แนวคิดการใช้นโยบาย SDG มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น SCG (Sustainable Campus Guidelines) เน้นการพัฒนา *ระดับมหาวิทยาลัย* (campus scale) ขณะที่ SBG (Sustainable Building Guidelines) มุ่งเน้นการพัฒนา *ระดับอาคาร* (building scale) ทั้งสองแนวคิดช่วยส่งเสริมการบรรลุแนวคิดการพัฒนาของมหาวิทยาลัย SDGs ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 7 (พลังงานสะอาด) 10 (การลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มความเท่าเทียม) 11 (เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน) 12 (การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน) และ 13 (การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) ผู้วิจัยจึงได้สรุปการทบทวนวรรณกรรมเป็นรูปแบบของตาราง เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดหลักของแนวทางการพัฒนาแผนแม่บทต่อไปของมหาวิทยาลัย เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้บริหารระดับคณะ ผู้อำนวยการ ต่อไป

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบแนวคิดยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว มหาวิทยาลัยสีเขียว และ SCG/SBG

มิติ / ประเด็น	ยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว (พ.ศ. 2565–2580)	มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University)	SCG (Sustainable Campus Guidelines) / SBG (Sustainable Building Guidelines)
แนวคิดหลัก	วางแผนพัฒนามหาวิทยาลัย 3 มิติหลัก : ผู้นำทางการ ศึกษา องค์กรสมรรถนะสูง พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม	ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมใน มหาวิทยาลัย	กรอบปฏิบัติการที่มุ่งสร้าง มหาวิทยาลัยสีเขียว และ อาคารที่ยั่งยืน ตาม มาตรฐานสากล
เป้าหมาย	- ยกระดับคุณภาพการศึกษา - เพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการ - ส่งเสริมบทบาทต่อสังคม	- ลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ - จัดการพลังงาน น้ำ และขยะอย่างมีประสิทธิภาพ - เพิ่มพื้นที่สีเขียว	- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม - สร้างอาคารประหยัดพลังงาน - ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอน
องค์ประกอบสำคัญ	3 มิติ: การศึกษา ธรรมาภิบาล พันธกิจสัมพันธ์ เพื่อสังคม	UI GreenMetric 6 มิติ: โครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน ขยะ น้ำ คมนาคม การศึกษา	SCG: Campus-Level (พื้นที่ สีเขียว, Smart Transport, พลังงาน) SBG: Building-level (วัสดุ พลังงาน การออกแบบเพื่อ ผู้ใช้)
การขับเคลื่อน	โครงการรณรงค์: Solar cell ลดพลาสติก ระบบขยะ พื้นที่สีเขียว	จัดทำ Action Plan 5 ปี พร้อมตัวชี้วัด (KPIs) และ โครงการ	ใช้เป็น Guideline ในการ ออกแบบ-ก่อสร้าง และการ จัดการอาคาร/วิทยาเขต
ผู้มีส่วนร่วม (Stakeholder)	ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นิสิต ภาครัฐ/เอกชน	นิสิต บุคลากร ชุมชนโดยรอบ	สถาปนิก วิศวกร ผู้บริหาร นิสิตผู้ใช้พื้นที่
มิติด้านสังคม-ความเท่าเทียม (Social & Equity)	พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม และความเสมอภาคการศึกษา	สร้างความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม	SBG คำนึงถึง Universal Design การเข้าถึงของผู้พิการ และความปลอดภัย
จุดเด่น (Strength)	ครอบคลุมการพัฒนาทั้ง สถาบัน ไม่ใช่เฉพาะ สิ่งแวดล้อม แต่รวม การศึกษา-บริหาร-สังคม	มีกรอบการประเมินชัดเจน และเปรียบเทียบได้ระดับ สากล	ใช้งานจริงในระดับโครงสร้าง และอาคาร เป็นแนวปฏิบัติที่ นำไปใช้ได้ตรงจุด
ข้อจำกัด (Limitation)	กรอบยุทธศาสตร์กว้าง ต้อง อาศัยเครื่องมือเฉพาะ (เช่น SCG, SBG) เพื่อปฏิบัติงานจริง	มุ่งเน้นด้านสิ่งแวดล้อม อาจ ละเลยด้านเศรษฐกิจ/การ จัดการองค์กร	เป็น Guideline เชิงเทคนิค ต้องอาศัยทรัพยากร งบประมาณ และความรู้ เฉพาะ

ที่มา: ผู้วิจัย

การพัฒนามหาวิทยาลัยในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่หลากหลาย โดยสามารถเปรียบเทียบได้ระหว่าง Sustainable Campus Guidelines (SCG), Sustainable Building Guidelines (SBG), แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว และแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันคือ การยกระดับสถาบันอุดมศึกษาให้ตอบสนองต่อความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน SCG มุ่งเน้นการวางแนวทางพัฒนาระดับ “วิทยาเขต” โดยให้ความสำคัญกับการจัดการพลังงาน น้ำ ขยะ การคมนาคม และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อสร้างสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการเรียนรู้ ส่วน SBG จะมุ่งเน้นเพื่อเจาะจงในระดับ อาคาร โดยกำหนดมาตรฐานด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม เช่น การออกแบบเพื่อประหยัดพลังงาน ระบบระบายอากาศธรรมชาติ การเลือกวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการก่อสร้างที่ลดการปล่อยคาร์บอน ขณะที่แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวเป็นภาพรวมเชิงนโยบาย ที่สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นเป้าหมายในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกความยั่งยืน และผ่านเกณฑ์การประเมิน เช่น UI GreenMetric เมื่อเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว (พ.ศ. 2565–2580) จะเห็นว่า มีการบูรณาการแนวคิดเหล่านี้เข้าไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะการกำหนด “แผนแม่บทกายภาพเพื่อมหาวิทยาลัยสีเขียว” ที่สอดคล้องกับ SCG และ SBG ในการพัฒนาพื้นที่และอาคารที่ยั่งยืน พร้อมทั้งขับเคลื่อนพันธกิจด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการศึกษา การวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อสังคม อันเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการเป็น Green University, Smart University และ Digital University ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้บริหารระดับคณะ

จากการศึกษาข้อมูลและการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 20 ปีของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแนวทางของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ไปจนถึงมหาวิทยาลัยสีเขียว และแนวคิด SCG/SBG ผู้วิจัยจึงได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ และสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารในระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 9 คน และผู้บริหารระดับคณะอีก 30 คน ซึ่งจากการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ พบข้อสรุปดังนี้

ข้อมูลเชิงนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดทิศทางการพัฒนาสถาบันให้เป็น “มหาวิทยาลัยสีเขียว” หรือ Green University โดยมีเป้าหมายหลัก คือการใช้พลังงานสะอาดควบคู่กับการเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ความยั่งยืน (Uskov et al., 2018) แนวทางนโยบายดังกล่าวไม่เพียงแค่ออกผลลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งในเชิงสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในด้านกายภาพ มหาวิทยาลัยเริ่มดำเนินการด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองต่อการอนุรักษ์พลังงาน เป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการใช้พลังงาน และลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ด้านการจัดการของเสีย มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญต่อการลดขยะพลาสติกอย่างจริงจัง โดยมีนโยบายส่งเสริมการใช้วัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์กระดาษแทนพลาสติก และการสร้างนโยบายใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง พร้อมทั้งมีการส่งเสริมการแยกขยะอย่างเป็นระบบในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วมหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่ช่วยลดภาระต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

นโยบาย Green Campus

นอกเหนือจากการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว มหาวิทยาลัยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนโดยรอบ ผ่านโครงการ “Smart Green Campus” ซึ่งเป็นโครงการที่ครอบคลุมทั้งการส่งเสริมความยั่งยืนภายในพื้นที่ของมหาวิทยาลัย และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนบริเวณใกล้เคียง โดยหนึ่งในแนวทางสำคัญคือการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและปลูกต้นไม้ในหลายจุดทั่วมหาวิทยาลัย พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมก็ได้รับการจัดสรรอย่างเป็นระบบ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาและบุคลากรตระหนักถึงบทบาทของตนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ravesteyn et al., 2014) ซึ่งช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกด้านความยั่งยืนในวงกว้าง ด้านพลังงานสะอาดมหาวิทยาลัยได้พยายามนำระบบพลังงานหมุนเวียนมาใช้ให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาแผงโซลาร์เซลล์ประสิทธิภาพสูง หรือการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมในบางบริเวณที่สามารถรับแสงและลมได้ดี เช่น หลังคาของอาคารคณะต่าง ๆ หลังคาของ Coverway กันแดด กันฝน เป็นต้น ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สามารถลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล และลดต้นทุนในระยะยาว ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ถือเป็นเป้าหมายสำคัญในแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนให้มีการใช้ยานพาหนะพลังงานไฟฟ้าภายในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดมลพิษทางอากาศจากการใช้รถยนต์เครื่องยนต์สันดาป และส่งเสริมการเดินทางอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการออกแบบและพัฒนาสิ่งปลูกสร้าง มหาวิทยาลัยมุ่งเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น วัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุที่มีความทนทาน ใช้งานได้นาน และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อลดภาระต่อระบบนิเวศโดยรวม แนวทางทั้งหมดนี้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ “Sustainable Campus Guidelines (SCG) และ Sustainable Building Guidelines (SBG)” ซึ่งให้ความสำคัญกับการขยายพื้นที่สีเขียว การบริหารจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง แนวทางเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสู่ความยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs แต่ยังเป็นตัวอย่างให้กับสังคมภายนอกในการบริหารจัดการพื้นที่อย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมได้เรียนรู้ (Sugiato et al., 2022) จากแผนการดำเนินการเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยที่กล่าวมา อาจเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นตัวอย่างของการดำเนินงานตามนโยบาย SDC ต่อสังคมภายนอกได้เรียนรู้และปรับใช้ตาม เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพการปรับปรุงพื้นที่ตามนโยบายอย่างแท้จริง

นโยบาย Green University

มหาวิทยาลัยได้ตั้งเป้าหมายในการก้าวสู่การเป็น “Green University” โดยให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานทางเลือกที่สะอาด รวมถึงวัสดุธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้เองตามกระบวนการธรรมชาติ เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินงานด้านนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในเชิงแนวคิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดำเนินการปรับเปลี่ยนทางกายภาพ เช่น การติดตั้งแผงพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาอาคาร การปรับระบบระบายอากาศให้สามารถถ่ายเทได้ตามธรรมชาติ และการนำระบบบริหารจัดการพลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ภายในอาคารต่าง ๆ นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยยังมีบทบาทในการผลักดันการลดการใช้พลาสติกอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุทางเลือกที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น การเลือกใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก และบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากกระดาษแทนพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ด้านการออกแบบพื้นที่และสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยนั้น มีความพยายามในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตและการเรียนรู้อย่างมีแรงบันดาลใจ รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดด้านความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนิสิตและบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในระยะยาว มหาวิทยาลัยได้ริเริ่มโครงการ “Smart Green Campus” ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาวิทยาลัยในเชิงสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบ เช่น การจัดสรรพื้นที่เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การเพิ่มจำนวนต้นไม้เพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว และการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย (Kunnatham Santitham, 2006) โครงการเหล่านี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สนับสนุนความยั่งยืน เช่น การพัฒนาระบบพลังงานแสงอาทิตย์ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการนำพลังงานลมมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่บางส่วนของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ยังมี

การตั้งเป้าหมายที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้อย่างมีนัยสำคัญภายในปีที่กำหนด พร้อมทั้งเพิ่มการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นส่วนสำคัญของแผนแม่บทมหาวิทยาลัย การพัฒนาเหล่านี้ยึดตามแนวทาง SCG (Sustainable Campus Guidelines) และ SBG (Sustainable Building Guidelines) ซึ่งมีเป้าหมายหลักคือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น การปรับใช้ระบบเก็บน้ำฝนเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ในระบบชลประทานของมหาวิทยาลัย และการส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน เช่น การใช้พลังงานจากกังหันลมในบางพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแนวทางการสร้างอาคารที่ใช้วัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุที่ยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

ข้อมูลเชิงการพัฒนากายภาพและสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย

การวางแผนจัดสรรพื้นที่ส่วนกลางภายในมหาวิทยาลัยนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนิสิตในหลากหลายมิติ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ต่างให้ความสำคัญกับการออกแบบพื้นที่เหล่านี้ให้สามารถรองรับความต้องการอันหลากหลายจากทั้งนิสิตและหน่วยงานภายใน โดยเน้นให้พื้นที่ดังกล่าวสามารถสนับสนุนกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงศิลปะ การเต้นรำ หรือกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและภาษา ซึ่งล้วนเป็นช่องทางในการเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์นอกชั้นเรียนของนิสิต นอกจากนี้ การออกแบบพื้นที่ควรเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างเป็นอิสระ

แนวทางการออกแบบที่ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centered design) มุ่งเน้นการตอบโต้ทั้งในด้านกายภาพและจิตวิทยาของผู้ใช้พื้นที่ ซึ่งพบว่า มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างจากงานแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Thammasat University, 2022) แสดงให้เห็นว่า การออกแบบพื้นที่สำหรับการเรียนรู้นอกชั้นเรียนที่ตรงกับความต้องการของนิสิตมีส่วนช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกันแนวคิดในการผสมผสานพื้นที่สีเขียวเข้ากับองค์ประกอบของความทันสมัยกำลังได้รับความนิยมมากขึ้น ไม่เพียงช่วยเพิ่มความร่มรื่นและสุนทรีย์ให้กับบริเวณมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ใช้เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อน จัดนิทรรศการ หรือใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม การเพิ่มพื้นที่สีเขียวยังส่งผลดีต่อสุขภาพกายและใจของผู้ใช้งานในชุมชนมหาวิทยาลัย โดยมีตัวอย่างที่น่าสนใจจากโครงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในย่านจุฬาฯ สวนหลวง สามย่าน ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีเป้าหมายในการผลักดันพื้นที่ให้เป็นเมืองสะอาด และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green & Clean City) การจัดพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพักผ่อน การจัดนิทรรศการ และการเรียนรู้ร่วมกัน ควรคำนึงถึงการใช้งานร่วมกันของผู้ใช้หลากหลายกลุ่ม การออกแบบพื้นที่เปิดโล่งระหว่างอาคารอย่างเหมาะสม จะช่วยกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น และยังสร้างโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับบุคลากร (Chulalongkorn University, 2021) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนมหาวิทยาลัย กล่าวโดยสรุป การออกแบบพื้นที่ส่วนกลางที่ตอบโจทย์ต่อความหลากหลายของผู้ใช้งาน ไม่เพียงแต่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของนิสิตเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างมีทิศทางและยั่งยืน มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจและตระหนักรู้ให้กับนิสิตและบุคลากรในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เข้ากับมหาวิทยาลัยสีเขียว การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์บนหลังคาอาคารเพื่อผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งช่วยลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิง อีกทั้งยังมีการออกแบบระบบระบายอากาศภายในอาคารให้สามารถถ่ายเทลมได้ตามธรรมชาติ เพื่อลดการพึ่งพาเครื่องปรับอากาศ ไปจนถึงการจัดกิจกรรมให้ความรู้ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และโครงการจิตอาสาที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้พลาสติก การส่งเสริมการรีไซเคิล และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความตระหนักในเรื่องเหล่านี้อาจนำไปสู่การส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยยังได้ดำเนินการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เช่น มหาวิทยาลัยต่างประเทศ และในประเทศคู่สัญญา เพื่อส่งเสริมการศึกษาดูงาน การทำวิจัยร่วม หรือการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาแผนแม่บทเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้จากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในด้าน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความร่วมมือเหล่านี้ช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนานวัตกรรมและแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างผลลัพธ์ที่ดีในการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน ในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มหาวิทยาลัยได้วางแผนเพิ่มพื้นที่สีเขียวในทั้งภายในและภายนอกอาคาร เพื่อลดการสะสมของคาร์บอนและปรับปรุงคุณภาพอากาศ การปลูกต้นไม้ไม่เพียงแต่เพิ่มความสวยงามให้กับพื้นที่ แต่ยังช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ การออกแบบพื้นที่ยังคำนึงถึงการตอบสนองต่อความต้องการของนิสิตยุคใหม่ โดยการสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมร่วมกัน การเรียนรู้แบบบูรณาการ และการส่งเสริมสุขภาพทั้งทางจิตและร่างกาย

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้งานอย่างยั่งยืน เช่น การสร้างพื้นที่ใต้ดินเพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พื้นที่ร้านค้า หรือพื้นที่สำหรับนิตในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยและผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงพื้นที่พักผ่อน พื้นที่นันทนาการและกิจกรรมสร้างสรรค์ให้นิสิตมีพื้นที่จัดแสดงผลงานสู่สังคมภายนอก เป็นต้น โดยไม่รบกวนพื้นที่ในระดับบน การออกแบบพื้นที่ในลักษณะนี้ช่วยให้การใช้พื้นที่ในมหาวิทยาลัยมีความคุ้มค่าและไม่สิ้นเปลือง ทั้งนี้ ยังได้พัฒนาระบบจองพื้นที่ออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้บุคลากรและนิสิตสามารถทำการจองได้อย่างรวดเร็วและสะดวก รวมถึงการพัฒนาบริหารจัดการพลังงานภายในอาคาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว ดังนั้นการพัฒนาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคต ซึ่งจะสามารถรองรับการเติบโตและความต้องการที่เพิ่มขึ้นในสังคมยุคดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การพัฒนามหาวิทยาลัยในด้านนี้จึงต้องมีการคำนึงถึงความยั่งยืนในหลายมิติ ทั้งด้านสภาพแวดล้อม ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ที่จะช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในระยะยาว ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นทั้งในด้านการศึกษา การวิจัย และการบริการชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การจัดตั้งพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ดิจิทัล หรือการปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตและการเชื่อมต่อข้อมูลที่มีความเร็วสูง เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ หรือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในห้องเรียนที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ยั่งยืนในมหาวิทยาลัยนั้นไม่เพียงแต่หมายถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังรวมถึงการออกแบบพื้นที่และการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเป็นไปในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์และพลังงานลม การปรับใช้เทคโนโลยีที่ช่วยลดการใช้พลังงานในอาคาร และการสร้างพื้นที่สีเขียวในบริเวณต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีการออกแบบพื้นที่ให้มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวได้ตามความต้องการที่เพิ่มขึ้นของนิสิตในอนาคต เช่น การจัดทำพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะการใช้งานในช่วงเวลาต่าง ๆ เพื่อรองรับกิจกรรมที่หลากหลายทั้งทางวิชาการและกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาและบุคลากรสามารถใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการขยะอย่างมีระบบ หรือการสนับสนุนการขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่าง การส่งเสริมการใช้จักรยาน การใช้รถยนต์ไฟฟ้า หรือการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัย เพื่อลดการใช้พลังงานจากฟอสซิลและลดการปล่อยมลพิษ (Ahmed et al., 2025)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารด้านแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืน พบว่า การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่ “การเตรียมความพร้อมของนิสิตเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล” ควบคู่กับ “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สนับสนุนการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างยั่งยืน” โดยมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การทำงานในระบบ

ดิจิทัล และการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อให้บัณฑิตมีศักยภาพในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ในอนาคต นอกจากนี้ การออกแบบสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัย และการทำงานร่วมกัน ผ่านเทคโนโลยี ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาแผนแม่บททางกายภาพที่ตอบสนองต่อแนวคิด “Smart and Sustainable Campus” ซึ่งมุ่งเน้นให้พื้นที่ทางกายภาพเป็นทั้งเครื่องมือและแรงขับเคลื่อนของการเรียนรู้เชิงรุก และนวัตกรรมเพื่อสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่ส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการเป็น “ต้นแบบของมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน” ที่ไม่เพียงตอบโจทย์การศึกษาในปัจจุบัน แต่ยังสร้างฐานความพร้อมสำหรับอนาคต ทั้งในมิติของเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างสมดุลและยั่งยืน

ภาพที่ 1 บรรยากาศการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(อธิการบดี และรองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร)
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 บรรยากาศการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนากายภาพ และรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต)
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 3 บรรยายการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับคณะ

(ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และคณบดีคณะสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 4 บรรยายการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับคณะ

(คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

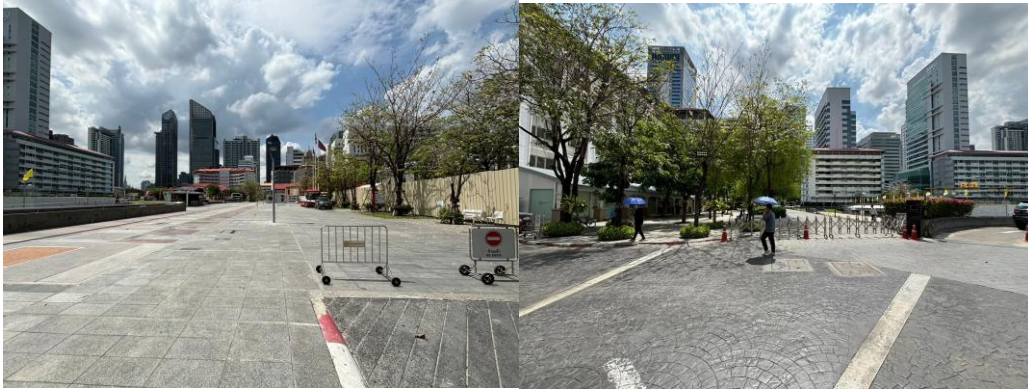
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 5 บรรยายการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับคณะ

(คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 บรรยากาศพื้นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขาดพื้นที่สีเขียวและแนวบังแดดบังฝน
เพื่อการใช้งานของประชาคม มศว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 7 บรรยากาศพื้นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พื้นที่จอดรถไม่เป็นระบบเนื่องจากไม่มีพื้นที่สำหรับส่งของ
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 8 บรรยากาศพื้นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พื้นที่กายภาพโดยรอบไม่ตอบโจทย์การใช้งาน
ของกลุ่มผู้ทุพพลภาพ พื้นไม่สม่ำเสมอ
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 บรรยากาศพื้นที่กายภาพโดยรอบไม่ตอบโจทย์การใช้งานของกลุ่มผู้ทุพพลภาพ ไม่มีเบรลล์ลือคภายในมหาวิทยาลัย
ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบแนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้บริหารระดับคณะและแนวคิดยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว

มิติ / ประเด็น	แนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์	แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว (พ.ศ. 2565–2580)
ทิศทางการพัฒนา	มุ่งสู่ <i>Green University</i> ด้วยพลังงานสะอาด การใช้วัสดุธรรมชาติ และ Smart Green Campus	กำหนด 3 ยุทธศาสตร์หลัก : 1) ผู้นำทางการศึกษา 2) องค์กรสมรรถนะสูง 3) พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม
สิ่งแวดล้อมและพลังงาน	- ติดตั้งโซลาร์เซลล์ - ระบบระบายอากาศธรรมชาติ - พลังงานหมุนเวียน (ลม แสงอาทิตย์) - การใช้อยานพาหนะไฟฟ้า	- เน้นการพัฒนา <i>Green & Smart Campus</i> - เพิ่มพื้นที่สีเขียว - โครงสร้างพื้นฐานรองรับพลังงานสะอาด
การจัดการทรัพยากร	- ลดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว - ส่งเสริมถุงผ้า บรรจุภัณฑ์กระดาษ - ระบบแยกขยะและรีไซเคิล - ระบบเก็บน้ำฝนและนำน้ำกลับมาใช้ใหม่	- สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ - นำนโยบาย SCG และ SBG ไปใช้ในแผนแม่บท กายภาพ
พื้นที่และอาคาร	- Sustainable Building Guidelines (SBG): การออกแบบอาคารประหยัดพลังงาน ใช้วัสดุธรรมชาติ/ยั่งยืน พื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สีเขียว	- พัฒนา Smart & Green Infrastructure - พื้นที่เนกประสงค์รองรับกิจกรรมเรียนรู้ นวัตกรรม และชุมชน
มิติทางสังคม	- โครงการจิตอาสาสิ่งแวดล้อม - สร้างจิตสำนึกด้าน SDGs ให้บุคลากร/นิสิต - การมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยรอบ	- เน้น Social engagement - ผลักดันการบริการวิชาการสู่ชุมชน - สร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมในทุกกลุ่ม
ดิจิทัลและนวัตกรรม	- พัฒนา Smart Green Campus - นำเทคโนโลยีจัดการพลังงานอัจฉริยะ	- ยุทธศาสตร์ “Digital & Smart University” - รองรับการเรียนรู้การสอนดิจิทัล - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล
เป้าหมายร่วม	ความยั่งยืนในทุกมิติ : สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม (SCG & SBG)	การพัฒนาสู่ Green University, Smart University, Digital University สอดคล้อง SDGs และยุทธศาสตร์ชาติ

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบแนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้บริหารระดับคณะและแนวคิดยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว (ต่อ)

มิติ / ประเด็น	แนวคิดผู้บริหารมหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์	แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มศว (พ.ศ. 2565–2580)
มิติดำเนินงาน	เน้นการปฏิบัติในเชิงสิ่งแวดล้อมและพื้นที่จริง เช่น การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ การจัดการขยะ การปลูกต้นไม้	เน้นการวางกรอบระยะยาวและเชิงกลยุทธ์ ครอบคลุมทรัพยากรมนุษย์ การเงิน เทคโนโลยี และพันธกิจเพื่อสังคม
ขอบเขตการพัฒนา	มุ่งเน้นพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยและโครงการ ด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง	ครอบคลุมทั้งการพัฒนาสถาบัน การบริหารจัดการ องค์กร การเรียนการสอน การวิจัย และการบริการ ชุมชน

ที่มา: ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดทิศทางการพัฒนาสถาบันให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมความยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ แนวทางดังกล่าวประกอบด้วยการใช้พลังงานสะอาด เช่น การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์และระบบพลังงานหมุนเวียน การออกแบบอาคารให้ประหยัดพลังงานด้วยระบบระบายอากาศตามธรรมชาติ การเลือกใช้วัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุรีไซเคิล รวมถึงการจัดการขยะและน้ำอย่างเป็นระบบ (Genel et al., 2024) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังพัฒนาพื้นที่สีเขียวและพื้นที่อ่อนกประสงค์ เพื่อรองรับกิจกรรมสร้างสรรค์ การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ Sustainable Campus Guidelines (SCG) และ Sustainable Building Guidelines (SBG) ที่เน้นการขยายพื้นที่สีเขียว การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ แนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้รับการผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2565–2580) ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมุ่งพัฒนาสถาบันให้เป็น Green University, Smart University และ Digital University ภายใต้กรอบการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการองค์กร การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน การส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และการขับเคลื่อนพันธกิจเพื่อสังคมอย่างเป็นระบบในอนาคต การผสมผสานระหว่างแนวคิดของผู้บริหารกับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ช่วยสร้างกรอบการพัฒนาที่เป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา เทคโนโลยี และสังคม พร้อมทั้งวางรากฐานให้มหาวิทยาลัยสามารถปรับตัวและขับเคลื่อนโครงการใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งสู่การเป็นสถาบันการศึกษาที่ยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแผนแม่บททางกายภาพและภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2565–2580) ภายใต้กรอบแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเศรษฐกิจชีวภาพ-หมุนเวียน-สีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเชิงนโยบาย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพให้ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล และสังคมแห่งความเท่าเทียม

ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็น “Green, Digital, and Smart University” โดยการผสมผสานแนวคิดการใช้พลังงานสะอาด การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการจัดการพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย การออกแบบพื้นที่สีเขียวและพื้นที่อ่อนกประสงค์ที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ตามช่วงเวลาและกิจกรรม ส่งผลให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับนิสิตและชุมชนโดยรอบ นอกจากนี้ การบริหาร

จัดการพลังงานหมุนเวียน เช่น การติดตั้งโซลาร์เซลล์ การใช้พลังงานไฟฟ้า และระบบจัดการน้ำ ขยะอย่างครบวงจร เป็นแนวทางสำคัญในการลดการใช้พลังงานจากฟอสซิลและลดมลพิษในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ SCG (Sustainable Campus Guidelines) และ SBG (Sustainable Building Guidelines) ที่เน้นการลดการใช้ทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพของพื้นที่สีเขียว รวมทั้งส่งเสริมแนวคิด SDG และ BCG ได้อย่างชัดเจน ด้านการพัฒนาเพื่อความเท่าเทียม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิด **การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design: UD)** มาใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ทุกกลุ่มผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือคนพิการที่มีความหลากหลายทางเพศ (Gender & LGBTQ+) รวมถึงการส่งเสริมระบบทุนและการสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับนิสิตที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้าง “สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค” ภายในรั้วมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ แนวคิด Human-Centric Design ยังถูกนำมาพิจารณาเพื่อนำการออกแบบพื้นที่ที่ตอบสนองต่อประสบการณ์ การเรียนรู้ และสุขภาวะของผู้ใช้งานอย่างแท้จริง (Heijer, 2012; Pérez et al., 2021)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัย พบว่า การดำเนินการในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนยังไม่รองรับการเข้าถึงของผู้พิการและกลุ่มเปราะบาง ระบบจัดการพลังงานและทรัพยากรยังไม่เป็นเครือข่ายข้อมูลเดียวกัน พื้นที่สีเขียวยังไม่กระจายทั่วถึง และการจัดการขยะยังขาดระบบติดตามประเมินผลที่ชัดเจน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาในระยะยาว เพื่อให้การปรับปรุงพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานเป็นไปอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์หลักของมหาวิทยาลัย แนวทางการพัฒนาในอนาคตจึงควรเน้นการจัดทำแผนแม่บทระยะ 5–10 ปี ที่บูรณาการแนวคิด SDG, BCG, SCG และ SBG เข้ากับระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย อย่างเป็นรูปธรรม ควรจัดตั้งคณะทำงานด้านที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบวิทยาเขตมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน (Smart and Sustainable Campus) เพื่อกำกับ ดูแล และบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมกับกำหนดตัวชี้วัด (KPI) ด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปีมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ เช่น ระบบติดตามพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy Management) ระบบข้อมูลพื้นที่สีเขียว (Green Data Platform) และระบบขนส่งสะอาด (Clean Mobility System) จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน และยกระดับคุณภาพชีวิตของนิสิตและบุคลากร

กิตติกรรมประกาศ

ทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ งบประมาณปี 2567 บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “การศึกษาแนวทางการพัฒนา แผนแม่บททางกายภาพและภูมิทัศน์ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)”

References

- Ahmed, E. K. A., Dewidar, K. M., El-Hakeem, Y. A., & Guirguis M. A. (2025, January 20). An integrated framework for sustainable retrofitting of existing university buildings. *Discover Sustainability*, 6(38). <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00703-7>
- Aregarot, P., Kubaha, K., & Chiarakorn, S. (2024). A study of sustainability concepts for developing green universities in Thailand. *Sustainability*, 16(7), 2892. <https://doi.org/10.3390/su16072892>
- Chulalongkorn University. (2021). *Chulalongkorn university strategic plan 2021–2024*. Office of Strategic Management and Implementation. <https://www.opb.chula.ac.th/wp-content/uploads/2021/08/แผนยุทธศาสตร์จุฬาฯ-ปี-64-67.pdf>
- Genel, Ö. A., Heijer, A. C. den, & Arkesteijn, M. H. (2024). Continuous briefing for the future university campus: an evidence- based approach to match spatial supply and demand. *Property Management*, 43(1). DOI:10.1108/PM-12-2022-0093
- Heijer, A. den. (2012). *Managing the university campus: Exploring models for the future and supporting today's decisions*. OECD.
- Jirathananuwat, A., Hengyotmark, A., Saenmontrikul, S., Sricoth, T., & Prapaipornlert, C. (2025). Understanding policy and participation in the development of a green university: Insights from an urban university in Thailand. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12(1), 1-8. <https://doi.org/10.1057/s41599025-05624-y>
- Office of the President, S. U. (2022). *History of Srinakharinwirot university*. <https://www.swu.ac.th/history.php>
- Pérez, F. M., Martínez, J. V. B., & Fonseca, I. L. (2021). Modelling and implementing smart universities: An IT conceptual framework. *Sustainability*, 13(6), 3397.
- Phuangsuwan, P., Siripipatthanakul, S., Hadi, S., Suttipong, R., & Wattanakul, P. (2023, October - December). A review of sustainable development guidelines for green universities in Thailand. *Advance Knowledge for Executives*, 2(4), 1-11. <https://ssrn.com/abstract=4658993>
- Ravesteyn, P., Plessius, H., & Mens, J. (2014). *Smart green campus: How IT can support sustainability in higher education*. <https://www.plessius.nl/pub/Smart%20Green%20Campus.pdf>
- Santitham, K. (2006). Planning and management toward green and clean university: Thammasat university, Rangsit campus. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies*, 4(2), 157-185.
- Strategy and Planning Office, S. U. (2021). *Srinakharinwirot university 20-year strategic plan (2022–2041)*. Srinakharinwirot University.
- Sugiarto, A., Lee, C. W., & Huruta, A. D. (2022). A systematic review of the sustainable campus concept. *Behavioral Sciences*, 12(5), 130. <https://doi.org/10.3390/bs12050130>

A Study of Srinakharinwirot University's 20-Year Strategic Policy and Executive Perspectives for Developing the Physical and Landscape Master Plan in Alignment with Sustainable Development Goals Toward an Inclusive and Equitable Society: A case

Study of Srinakharinwirot University, Prasarnmit Campus

Thammasat University. (2022). *Thammasat university strategic plan, 2022–2027* (13th ed.). Office of Planning, Thammasat University.

https://research.tu.ac.th/uploads/research_admin/about/strategic/TUStrategicPlan_Vol-13.pdf

Uskov, V. L., Bakken, J. P., Srinivas, K., Uskov, A. V., Heinemann, C., Rachakonda, R. (2018). Smart university: Conceptual modeling and systems' design. In V. Uskov, J. Bakken, R. Howlett, & L. Jain. (Eds.), *Smart Innovation, Systems and Technologies, Vol.70* (pp.49-86). Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-59454-5_3